

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (δεύτερο τμήμα)

της 27ης Ιανουαρίου 2011 (*)

«Εμπορική και βιομηχανική ιδιοκτησία – Οδηγία 98/71/EK – Νομική προστασία σχεδίων και υποδειγμάτων – Άρθρο 17 – Υποχρέωση σώρευσης της προστασίας των σχεδίων ή υποδειγμάτων με την προστασία του δικαιώματος του δημιουργού – Εθνική νομοθεσία που αποκλείει ή καθιστά ανενεργή, για ορισμένο χρονικό διάστημα, την προστασία του δικαιώματος του δημιουργού για τα σχέδια ή τα υποδείγματα που κατέστησαν κοινό κτήμα πριν από την έναρξη ισχύος της νομοθεσίας αυτής – Αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης»

Στην υπόθεση C-168/09,

με αντικείμενο αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 234 EK, που υπέβαλε το Tribunale di Milano (Ιταλία) με απόφαση της 12ης Μαρτίου 2009, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 12 Μαΐου 2009, στο πλαίσιο της δίκης

Flos SpA

κατά

Semeraro Casa e Famiglia SpA,

παρεμβαίνουσα:

Assoluce – Associazione nazionale delle Imprese degli Apparecchi di Illuminazione,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (δεύτερο τμήμα),

συγκείμενο από τους J. N. Cunha Rodrigues, πρόεδρο τμήματος, A. Arabadjiev, A. Rosas, U. Lõhmus (εισηγητή) και A. Ó Caoimh, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: Y. Bot

γραμματέας: L. Hewlett, κύρια υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 22ας Απριλίου 2010,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

- η Flos SpA, εκπροσωπούμενη από τους G. Casucci και N. Ferretti, avvocati,
- η Semeraro Casa e Famiglia SpA, εκπροσωπούμενη από τους G. Floridia και F. Poletтини, avvocati,

- η Assoluce – Associazione nazionale delle Imprese degli Apparecchi di Illuminazione, εκπροσωπούμενη από τους C. Galli, M. Bogni και C. Paschi, avvocati,
- η Ιταλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την G. Palmieri, επικουρούμενη από τον S. Fiorentino, avvocato dello Stato,
- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τον H. Krämer και την S. La Pergola,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 24ης Ιουνίου 2010,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση έκδοσης προδικαστικής απόφασης αφορά την ερμηνεία των άρθρων 17 και 19 της οδηγίας 98/71/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Οκτωβρίου 1998, για τη νομική προστασία σχεδίων και υποδειγμάτων (ΕΕ L 289, σ. 28).

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ της Flos SpA (στο εξής: Flos), εταιρίας παραγωγής φωτιστικών πολυτελείας, και της εταιρίας Semeraro Casa e Famiglia SpA (στο εξής: Semeraro), αντικείμενο της οποίας είναι η προσβολή των δικαιωμάτων του δημιουργού που ισχυρίζεται ότι έχει η Flos σε σχέση με έναν τύπο φωτιστικού που ονομάζεται Arco.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

Η οδηγία 93/98/ΕΟΚ

3 Η οδηγία 93/98/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 29ης Οκτωβρίου 1993, για την εναρμόνιση της διάρκειας προστασίας του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας και ορισμένων συγγενών δικαιωμάτων (ΕΕ L 290, σ. 9), προβλέπει, στη δεύτερη αιτιολογική σκέψη της, ότι οι διαφορές ανάμεσα στις εθνικές νομοθεσίες που διέπουν τη διάρκεια προστασίας του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας και των συγγενών δικαιωμάτων είναι ικανές να θίξουν την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων και την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών και να νοθεύσουν τους όρους ανταγωνισμού στην κοινή αγορά και ότι πρέπει, ως εκ τούτου, για να εξασφαλιστεί η καλή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς, να εναρμονιστούν οι νομοθεσίες των κρατών μελών, έτσι ώστε να είναι ίδια η διάρκεια προστασίας σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση.

4 Το άρθρο 1, παράγραφος 1, της ίδιας οδηγίας προβλέπει ότι τα δικαιώματα ενός δημιουργού λογοτεχνικού ή καλλιτεχνικού έργου κατά την έννοια του άρθρου 2 της Σύμβασης της Βέρνης για την προστασία των λογοτεχνικών και καλλιτεχνικών έργων (Πράξη Παρισιού της 24ης Ιουλίου 1971), όπως τροποποιήθηκε στις 28 Ιουλίου 1979, προστατεύονται καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής του δημιουργού και επί 70 έτη μετά τον θάνατό του.

5 Το άρθρο 10 της εν λόγω οδηγίας, το οποίο επιγράφεται «Χρονική ισχύς», ορίζει στις παραγράφους 1 έως 3 τα εξής:

«1. Όταν η διάρκεια προστασίας, η οποία είναι μεγαλύτερη από την αντίστοιχη διάρκεια που προβλέπεται από την παρούσα οδηγία, έχει αρχίσει ήδη σε κράτος μέλος κατά την αναφερόμενη στο άρθρο 13, παράγραφος 1, ημερομηνία, η παρούσα οδηγία δεν έχει ως αποτέλεσμα τη σύντμηση αυτής της διάρκειας προστασίας στο εν λόγω κράτος μέλος.

2. Η διάρκεια προστασίας που προβλέπεται από την παρούσα οδηγία εφαρμόζεται σε όλα τα έργα και αντικείμενα προστασίας που προστατεύονταν σε ένα τουλάχιστον κράτος μέλος, κατά την ημερομηνία που αναφέρεται στην παράγραφο 1, κατ'εφαρμογή εθνικών διατάξεων για το δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας ή τα συγγενικά δικαιώματα, ή πληρούν τα κριτήρια προστασίας βάσει της οδηγίας 92/100/ΕΟΚ [του Συμβουλίου, της 19ης Νοεμβρίου 1992, για τη διάρκεια προστασίας του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας και ορισμένων συγγενικών δικαιωμάτων (ΕΕ L 346, σ. 1)].

3. Η παρούσα οδηγία ισχύει υπό την επιφύλαξη των πράξεων εκμετάλλευσης που έλαβαν χώρα πριν από την ημερομηνία που αναφέρεται στο άρθρο 13, παράγραφος 1. Τα κράτη μέλη θεσπίζουν τις αναγκαίες διατάξεις προκειμένου να προστατεύουν, ιδίως, τα κεκτημένα δικαιώματα τρίτων.»

6 Τέλος, δυνάμει του άρθρου 13, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας 93/98, τα κράτη μέλη όφειλαν να θέσουν σε ισχύ τις αναγκαίες νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις για να συμμορφωθούν με τα άρθρα 1 έως 11 της οδηγίας αυτής πριν από την 1η Ιουλίου 1995.

Η οδηγία 98/71

7 Κατά τη δεύτερη και την τρίτη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 98/71, οι διαφορές ως προς την έννομη προστασία των σχεδίων και υποδειγμάτων, τις οποίες εμφανίζουν οι νομοθεσίες των κρατών μελών, έχουν άμεση επίδραση στην εγκαθίδρυση και λειτουργία της εσωτερικής αγοράς, όσον αφορά τα εμπορεύματα τα οποία περιλαμβάνουν σχέδια και υποδείγματα, και είναι σε θέση να στρεβλώσουν τον ανταγωνισμό μέσα στην εσωτερική αγορά, οπότε για την εύρυθμη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς είναι αναγκαία η προσέγγιση των εθνικών νομοθεσιών περί προστασίας των σχεδίων και υποδειγμάτων των κρατών μελών.

8 Σύμφωνα με την όγδοη αιτιολογική σκέψη της εν λόγω οδηγίας, «ενόσω δεν υφίσταται εναρμόνιση των νομοθεσιών σχετικά με την πνευματική ιδιοκτησία, είναι σημαντικό να καθιερωθεί η αρχή της σώρευσης της ειδικής προστασίας των σχεδίων και υποδειγμάτων μέσω της καταχώρισης αφενός και της νομοθεσίας περί πνευματικής ιδιοκτησίας αφετέρου, ενώ παράλληλα τα κράτη μέλη παραμένουν ελεύθερα να καθορίσουν την έκταση της προστασίας βάσει της πνευματικής ιδιοκτησίας και τους όρους παροχής αυτής της προστασίας».

9 Το άρθρο 12 της ίδιας οδηγίας, το οποίο επιγράφεται «Δικαιώματα που παρέχει το σχέδιο ή υποδείγμα», ορίζει τα εξής:

«1. Με την καταχώριση ο δικαιούχος σχεδίου ή υποδείγματος αποκτά το αποκλειστικό δικαίωμα να το χρησιμοποιεί και να απαγορεύει τη χρησιμοποίησή του

σε οποιονδήποτε τρίτο χωρίς τη συγκατάθεσή του. Η ανωτέρω χρήση καλύπτει ιδίως την κατασκευή, προσφορά, διάθεση στην αγορά, εισαγωγή, εξαγωγή ή χρήση προϊόντος στο οποίο έχει ενσωματωθεί ή εφαρμοσθεί το εν λόγω σχέδιο ή υπόδειγμα, καθώς και την αποθήκευση προϊόντος για τους σκοπούς αυτούς.

2. Αν, κατά τη νομοθεσία κράτους μέλους, οι ενέργειες που αναφέρονται στην παράγραφο 1 ήταν αδύνατον να εμποδιστούν πριν από την ημερομηνία κατά την οποία τίθεται σε ισχύ η μεταφορά της παρούσας οδηγίας στο εσωτερικό του δίκαιο, δεν είναι δυνατόν να προβληθούν τα δικαιώματα τα οποία απορρέουν εκ της καταχωρήσεως σχεδίου ή υποδείγματος για να απαγορευθεί η συνέχιση των εν λόγω ενεργειών από οιονδήποτε τις είχε αρχίσει πριν από την ημερομηνία αυτή.»

10 Το άρθρο 17 της οδηγίας 98/71, το οποίο επιγράφεται «Σχέση με τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας», ορίζει:

«Το σχέδιο ή υπόδειγμα που έχει καταχωρηθεί σε ένα ή ως προς ένα κράτος μέλος σύμφωνα με την παρούσα οδηγία είναι επίσης δεκτικό προστασίας βάσει της νομοθεσίας περί πνευματικής ιδιοκτησίας του κράτους αυτού από την ημερομηνία κατά την οποία δημιουργήθηκε ή αποτυπώθηκε με οποιαδήποτε μορφή. Η έκταση και οι όροι της προστασίας, συμπεριλαμβανομένου και του απαιτούμενου βαθμού πρωτοτυπίας, καθορίζονται από κάθε κράτος μέλος.»

11 Το άρθρο 19, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της εν λόγω οδηγίας ορίζει ότι τα κράτη μέλη όφειλαν να θέσουν σε ισχύ τις αναγκαίες νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις για να συμμορφωθούν με την εν λόγω οδηγία το αργότερο μέχρι τις 28 Οκτωβρίου 2001.

Η οδηγία 2001/29/EK

12 Το άρθρο 1 της οδηγίας 2001/29/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Μαΐου 2001, για την εναρμόνιση ορισμένων πτυχών του δικαιώματος του δημιουργού και συγγενικών δικαιωμάτων στην κοινωνία της πληροφορίας (ΕΕ L 167, σ. 10), το οποίο επιγράφεται «Πεδίο εφαρμογής», ορίζει στην παράγραφο 1 ότι η οδηγία αυτή αφορά τη νομική προστασία του δικαιώματος του δημιουργού και των συγγενικών δικαιωμάτων στο πλαίσιο της εσωτερικής αγοράς, με ιδιαίτερη έμφαση στην κοινωνία της πληροφορίας.

13 Το άρθρο 2 της εν λόγω οδηγίας, το οποίο επιγράφεται «Δικαίωμα αναπαραγωγής», ορίζει τα εξής:

«Τα κράτη μέλη παρέχουν το αποκλειστικό δικαίωμα να επιτρέπουν ή να απαγορεύουν την άμεση ή έμμεση, προσωρινή ή μόνιμη, αναπαραγωγή με οποιοδήποτε μέσο και μορφή, εν όλω ή εν μέρει:

α) στους δημιουργούς, όσον αφορά τα έργα τους:

[...]».

Η εθνική νομοθεσία

14 Η προστασία σχεδίων και υποδειγμάτων παρέχεται δυνάμει του βασιλικού διατάγματος 1411, της 25ης Αυγούστου 1940, για νομοθετικές διατάξεις σχετικά με τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας και τα βιομηχανικά υποδείγματα (*Gazzetta ufficiale* [Εφημερίδα της Κυβέρνησης της Ιταλίας] αριθ. 247, της 21ης Οκτωβρίου 1940). Το άρθρο 5 αυτού του βασιλικού διατάγματος, όπως ίσχυε μέχρι τις 19 Απριλίου 2001, πρόβλεπε τα εξής:

«Είναι δυνατή η χορήγηση διπλώματος ευρεσιτεχνίας για διακοσμητικά σχέδια ή υποδείγματα τα νέα σχέδια ή υποδείγματα που μπορούν να αποτελέσουν ειδικό διακοσμητικό στοιχείο ορισμένου βιομηχανικού προϊόντος, χάρη στο σχήμα ή στον ιδιαίτερο συνδυασμό γραμμών, χρωμάτων ή άλλων στοιχείων. Οι διατάξεις για το δικαίωμα του δημιουργού δεν έχουν εφαρμογή στα παραπάνω σχέδια και υποδείγματα [...]».

15 Το άρθρο 2, παράγραφος 1, σημείο 4, του νόμου 633, της 22ας Απριλίου 1941, σχετικά με το δικαίωμα του δημιουργού και τα λοιπά δικαιώματα που συνδέονται με την άσκησή του (*Gazzetta ufficiale* αριθ. 166, της 16ης Ιουλίου 1941, στο εξής: νόμος 633/1941), όπως ίσχυε μέχρι τις 19 Απριλίου 2001, επέβαλλε, ως προϋπόθεση της προστασίας των σχεδίων και υποδειγμάτων βάσει του δικαιώματος του δημιουργού, τη «δυνατότητα διαχωρισμού» («scindibilità»), καθόσον όριζε ότι η προστασία του δικαιώματος αυτού ίσχυε για «τα έργα [...], ακόμη και αν χρησιμοποιούνται στη βιομηχανία, υπό την προϋπόθεση ότι η καλλιτεχνική αξία τους μπορεί να διαχωριστεί από τον βιομηχανικό χαρακτήρα του προϊόντος με το οποίο συνδέονται».

16 Το άρθρο 22 του νομοθετικού διατάγματος 95, της 2ας Φεβρουαρίου 2001, σχετικά με την εφαρμογή της οδηγίας 98/71/EK (*GURI* αριθ. 79, της 4ης Απριλίου 2001, στο εξής: νομοθετικό διάταγμα 95/2001), το οποίο άρχισε να ισχύει στις 19 Απριλίου 2001, τροποποίησε το άρθρο 2, παράγραφος 1, σημείο 4, του νόμου 633/1941, καταργώντας την προϋπόθεση της «δυνατότητας διαχωρισμού» και προσθέτοντας στην κατηγορία των προστατευόμενων έργων, με ένα νέο σημείο 10, «τα έργα βιομηχανικού σχεδίου που έχουν, καθαυτά, δημιουργικό χαρακτήρα και καλλιτεχνική αξία».

17 Το νομοθετικό διάταγμα 164, της 12ης Απριλίου 2001, σχετικά με την εφαρμογή της οδηγίας 98/71/EK (*GURI* αριθ. 106, της 9ης Μαΐου 2001, στο εξής: νομοθετικό διάταγμα 164/2001), πρόσθεσε στο νομοθετικό διάταγμα 95/2001 το άρθρο 25 bis, το οποίο θέσπισε μια δεκαετή μεταβατική ρύθμιση που θα εφαρμοζόταν από τις 19 Απριλίου 2001 και η οποία πρόβλεπε ότι «η προστασία που παρέχεται στα σχέδια και υποδείγματα κατά το άρθρο 2, παράγραφος 1, σημείο 10, του νόμου [633/41] δεν ισχύει έναντι μόνον όσων είχαν αρχίσει πριν από την παραπάνω ημερομηνία να κατασκευάζουν, να προσφέρουν προς πώληση ή να εμπορεύονται προϊόντα παραγόμενα βάσει σχεδίων ή υποδειγμάτων που ήταν ή είχαν καταστεί κοινό κτήμα».

18 Η διάταξη αυτή περιελήφθη στη συνέχεια στο άρθρο 239 του ιταλικού Κώδικα Βιομηχανικής Ιδιοκτησίας (στο εξής: KBI), ο οποίος εκδόθηκε το 2005.

19 Το άρθρο 4, παράγραφος 4, του νομοθετικού διατάγματος 10, της 15ης Φεβρουαρίου 2007, σχετικά με την εκτέλεση των κοινοτικών και διεθνών υποχρεώσεων (*GURI* αριθ. 38, της 15ης Φεβρουαρίου 2007), το οποίο μετατράπηκε στον νόμο 46, της 6ης Απριλίου 2007, κατάργησε, τροποποιώντας το άρθρο 239 του

ΚΒΙ, τη δεκαετή μεταβατική ρύθμιση που είχε θεσπιστεί με το νομοθετικό διάταγμα 164/2001. Το εν λόγω άρθρο 239 πρόβλεπε, μετά την τροποποίησή του αυτή, τα εξής:

«Η προστασία που παρέχεται στα βιομηχανικά σχέδια και υποδείγματα κατά το άρθρο 2, παράγραφος 1, σημείο 10, του νόμου [633/1941] δεν ισχύει για τα προϊόντα που έχουν παραχθεί σύμφωνα με βιομηχανικά σχέδια ή υποδείγματα που ήταν ή είχαν καταστεί κοινό κτήμα πριν από την ημερομηνία έναρξης της ισχύος του νομοθετικού διατάγματος 95/2001.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

20 Στις 23 Νοεμβρίου 2006 η Flos ενήγαγε τη Semeraro ενώπιον του Tribunale di Milano για τον λόγο ότι η εναγόμενη εισήγε από την Κίνα και εμπορευόταν στην Ιταλία τον τύπο φωτιστικού Fluida, το οποίο αποτελεί, κατά την ενάγουσα, απομίμηση όλων των σχεδιαστικών και αισθητικών χαρακτηριστικών του φωτιστικού Arco, το οποίο είναι έργο βιομηχανικού σχεδίου για το οποίο η Flos ισχυρίζεται ότι έχει τα περιουσιακά δικαιώματα.

21 Από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι κατά τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων που προηγήθηκε της διαδικασίας επί της ουσίας, στο πλαίσιο της οποίας εκδόθηκε η απόφαση περί παραπομπής, διαπιστώθηκε ότι το φωτιστικό Arco, το οποίο επινοήθηκε το 1962 και κατέστη κοινό κτήμα πριν από τις 19 Απριλίου 2001, καλυπτόταν από την προστασία του δικαιώματος του δημιουργού έργων βιομηχανικού σχεδίου, την οποία πρόβλεπε ο νόμος 633/1941, όπως τροποποιήθηκε με το νομοθετικό διάταγμα 95/2001, και ότι ο τύπος φωτιστικού που εισήγε η Semeraro «αποτελούσε δουλκή απομίμηση όλων των σχεδιαστικών και αισθητικών χαρακτηριστικών» του φωτιστικού Arco. Για τον λόγο αυτόν, ο δικαστής των ασφαλιστικών μέτρων διέταξε στις 29 Δεκεμβρίου 2006 τη συντηρητική κατάσχεση των φωτιστικών που είχαν εισαχθεί και απαγόρευσε στη Semeraro να συνεχίσει την εμπορία τους.

22 Όσον αφορά τη διαδικασία επί της ουσίας, το αιτούν δικαστήριο τονίζει ότι μετά την κίνηση της διαδικασίας αυτής έχουν επέλθει τροποποιήσεις στη νομοθεσία που διέπει την προστασία του δικαιώματος του δημιουργού για τα έργα βιομηχανικού σχεδίου, οι οποίες δημιουργούν αμφιβολίες ως προς το συμβατό τους με την οδηγία 98/71, και ειδικότερα με την αρχή της σώρευσης της διαφόρων μορφών προστασίας, την οποία θέτει το άρθρο 17 της οδηγίας αυτής.

23 Το αιτούν δικαστήριο αναφέρεται, πιο συγκεκριμένα, στο άρθρο 239 του ΚΒΙ, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 4, παράγραφος 4, του νομοθετικού διατάγματος 10, της 15ης Φεβρουαρίου 2007.

24 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Tribunale di Milano αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Έχουν τα άρθρα 17 και 19 της οδηγίας [98/71] [...] την έννοια ότι, κατά την εφαρμογή [...] νόμου κράτους μέλους, το οποίο καθιέρωσε νομοθετικά –δυνάμει της εν λόγω οδηγίας– την προστασία του δικαιώματος του δημιουργού για τα σχέδια και τα υποδείγματα, η δυνατότητα που παρέχεται στο κράτος μέλος αυτό να καθιερώνει αυτοτελώς την έκταση και τους όρους της προστασίας αυτής συμπεριλαμβάνει τη

δυνατότητα αποκλεισμού της προστασίας αυτής σε σχέση με τα σχέδια και υποδείγματα τα οποία –μολονότι θα πληρούσαν τις προϋποθέσεις προστασίας βάσει του δικαιώματος του δημιουργού– πρέπει να θεωρηθούν ότι είχαν καταστεί κοινό κτήμα πριν από την έναρξη της ισχύος των νομοθετικών διατάξεων με τις οποίες θεσπίστηκε στην εσωτερική έννομη τάξη η προστασία του δικαιώματος του δημιουργού για τα σχέδια και τα υποδείγματα, καθόσον δεν είχαν καταχωριστεί ποτέ ως σχέδια ή υποδείγματα ή καθόσον η ισχύς της καταχώρισής τους είχε ήδη λήξει;

2) Σε περίπτωση αρνητικής απάντησης στο πρώτο ερώτημα: Έχουν τα άρθρα 17 και 19 της οδηγίας [98/71] την έννοια ότι, κατά την εφαρμογή εθνικού νόμου κράτους μέλους, το οποίο καθιέρωσε νομοθετικά –δυνάμει της εν λόγω οδηγίας– την προστασία του δικαιώματος του δημιουργού για τα σχέδια και τα υποδείγματα, η δυνατότητα που παρέχεται στο κράτος μέλος αυτό να καθιερώνει αυτοτελώς την έκταση και τους όρους της προστασίας αυτής συμπεριλαμβάνει τη δυνατότητα αποκλεισμού της προστασίας αυτής σε σχέση με τα σχέδια και υποδείγματα τα οποία –μολονότι θα πληρούσαν τις προϋποθέσεις προστασίας βάσει του δικαιώματος του δημιουργού– πρέπει να θεωρηθούν ότι είχαν καταστεί κοινό κτήμα πριν από την έναρξη της ισχύος των νομοθετικών διατάξεων με τις οποίες θεσπίστηκε στην εσωτερική έννομη τάξη η προστασία του δικαιώματος του δημιουργού για τα σχέδια και τα υποδείγματα, εφόσον ένας τρίτος είχε ήδη παραγάγει και εμπορευθεί στο εν λόγω κράτος –χωρίς την άδεια του κατόχου του δικαιώματος του δημιουργού επί των σχεδίων και υποδειγμάτων αυτών– προϊόντα παραχθέντα σύμφωνα με τα σχέδια και υποδείγματα αυτά;

3) Σε περίπτωση αρνητικής απάντησης στο πρώτο και στο δεύτερο ερώτημα: Έχουν τα άρθρα 17 και 19 της οδηγίας [98/71] την έννοια ότι, κατά την εφαρμογή εθνικού νόμου κράτους μέλους, το οποίο καθιέρωσε νομοθετικά –δυνάμει της εν λόγω οδηγίας– την προστασία του δικαιώματος του δημιουργού για τα σχέδια και τα υποδείγματα, η δυνατότητα που παρέχεται στο κράτος μέλος αυτό να καθιερώνει αυτοτελώς την έκταση και τους όρους της προστασίας αυτής συμπεριλαμβάνει τη δυνατότητα αποκλεισμού της προστασίας αυτής σε σχέση με τα σχέδια και υποδείγματα τα οποία –μολονότι θα πληρούσαν τις προϋποθέσεις προστασίας βάσει του δικαιώματος του δημιουργού– πρέπει να θεωρηθούν ότι είχαν καταστεί κοινό κτήμα πριν από την έναρξη της ισχύος των νομοθετικών διατάξεων με τις οποίες θεσπίστηκε στην εσωτερική έννομη τάξη η προστασία του δικαιώματος του δημιουργού για τα σχέδια και τα υποδείγματα, εφόσον ένας τρίτος είχε ήδη παραγάγει και εμπορευθεί στο εν λόγω κράτος –χωρίς την άδεια του κατόχου του δικαιώματος του δημιουργού επί των σχεδίων και υποδειγμάτων αυτών– προϊόντα παραχθέντα σύμφωνα με τα σχέδια και υποδείγματα αυτά, αν ο αποκλεισμός αυτός επιβάλλεται για μακρά χρονική περίοδο (δεκαετία);»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Προκαταρκτικές παρατηρήσεις

25 Κατά τη Semeraro και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, είναι αμφίβολο κατά πόσον το άρθρο 19 της οδηγίας 98/71 είναι λυσιτελές για την επίλυση της διαφοράς της κύριας δίκης, αφού το άρθρο αυτό απλώς καθορίζει την ημερομηνία λήξης της προθεσμίας εντός της οποίας τα κράτη μέλη όφειλαν να έχουν συμμορφωθεί με τις διατάξεις της οδηγίας αυτής.

26 Επ' αυτού πρέπει να τονιστεί ότι η απόφαση περί παραπομπής δεν εξηγεί γιατί η λήξη της προθεσμίας μεταφοράς της οδηγίας 98/71 στις εσωτερικές νομοθεσίες είναι λυσιτελής για την επίλυση της διαφοράς της κύριας δίκης. Πράγματι, το αιτούν δικαστήριο κάνει λόγο, στο σκεπτικό της υπό εξέταση αίτησης για την έκδοση προδικαστικής απόφασης, μόνο για το άρθρο 17 της οδηγίας αυτής.

27 Κατά συνέπεια, πρέπει να γίνει δεκτό ότι τα ερωτήματα έχουν υποβληθεί κυρίως αναφορικά με το άρθρο 17 της εν λόγω οδηγίας και συνεπώς το Δικαστήριο καλείται να απαντήσει στα ερωτήματα αυτά σε σχέση μόνο με το άρθρο αυτό.

Επί του πρώτου ερωτήματος

28 Το αιτούν δικαστήριο, με το πρώτο ερώτημα, θέτει κατ' ουσία το ζήτημα αν το άρθρο 17 της οδηγίας 98/71 έχει την έννοια ότι αντιβαίνει στο άρθρο αυτό η νομοθεσία κράτους μέλους που αποκλείει την προστασία του δικαιώματος του δημιουργού για τα σχέδια και τα υποδείγματα που ήσαν ή είχαν καταστεί κοινό κτήμα πριν από την έναρξη της ισχύος των νομοθετικών διατάξεων με τις οποίες θεσπίστηκε η προστασία αυτή στην εσωτερική έννομη τάξη του κράτους αυτού, είτε επειδή δεν είχαν καταχωριστεί ποτέ ως σχέδια ή υποδείγματα είτε επειδή η καταχώρισή τους είχε ήδη παύσει να παράγει αποτελέσματα, μολονότι πληρούσαν όλες τις απαιτούμενες προϋποθέσεις για την προστασία αυτή.

29 Το αιτούν δικαστήριο εξετάζει συνεπώς δύο περιπτώσεις, δηλαδή αφενός την περίπτωση κατά την οποία τα σχέδια ή υποδείγματα κατέστησαν κοινό κτήμα πριν από την έναρξη της ισχύος της εθνικής νομοθετικής ρύθμισης με την οποία μεταφέρθηκε η οδηγία 98/71 στο εσωτερικό δίκαιο, πριν δηλαδή από τις 19 Απριλίου 2001, επειδή δεν είχαν καταχωριστεί ποτέ ως σχέδια ή υποδείγματα, και αφετέρου την περίπτωση κατά την οποία κατέστησαν κοινό κτήμα πριν από την ημερομηνία αυτή επειδή η προστασία που απέρρεε από την καταχώρισή τους είχε ήδη παύσει να παράγει αποτελέσματα.

30 Μολονότι η Flos ανέφερε κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση ότι δεν είχε καταχωρίσει το επίμαχο φωτιστικό ως σχέδιο ή υπόδειγμα, η απόφαση περί παραπομπής δεν παρέχει συναφώς καμία διευκρίνιση.

31 Κατά συνέπεια, για να δοθεί απάντηση στο πρώτο ερώτημα, πρέπει να εξεταστούν αμφότερες οι περιπτώσεις που αναφέρονται στη σκέψη 29 της παρούσας απόφασης. Στο αιτούν δικαστήριο εναπόκειται να εξακριβώσει αν το εν λόγω φωτιστικό είχε καταχωριστεί ως σχέδιο ή υπόδειγμα.

32 Όσον αφορά την πρώτη περίπτωση, δηλαδή την περίπτωση κατά την οποία τα σχέδια ή υποδείγματα δεν καταχωρίστηκαν ποτέ ως σχέδια ή υποδείγματα, διαπιστώνεται ότι, κατά το άρθρο 17 της οδηγίας 98/71, μόνο τα σχέδια ή υποδείγματα που έχουν καταχωριστεί σε ένα ή ως προς ένα κράτος μέλος σύμφωνα με τις διατάξεις της οδηγίας αυτής μπορούν να προστατεύονται, δυνάμει της οδηγίας, κατ' εφαρμογή της νομοθεσίας περί πνευματικής ιδιοκτησίας του κράτους αυτού.

33 Κατά συνέπεια, τα σχέδια ή υποδείγματα τα οποία, πριν από την έναρξη ισχύος της εθνικής νομοθετικής ρύθμισης για τη μεταφορά της οδηγίας 98/71 στην έννομη τάξη ενός κράτους μέλους, κατέστησαν κοινό κτήμα λόγω του ότι δεν είχαν καταχωριστεί δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του εν λόγω άρθρου.

34 Εντούτοις, δεν αποκλείεται το ενδεχόμενο η προστασία του δικαιώματος του δημιουργού έργων που συνίστανται σε μη καταχωρισμένα σχέδια ή υποδείγματα να απορρέει από άλλες οδηγίες, και συγκεκριμένα από την οδηγία 2001/29, εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις εφαρμογής της, πράγμα που οφείλει να εξακριβώσει το αιτούν δικαστήριο.

35 Όσον αφορά τη δεύτερη περίπτωση, δηλαδή την περίπτωση κατά την οποία τα σχέδια ή υποδείγματα κατέστησαν κοινό κτήμα λόγω του ότι η προστασία που απέρρεε από την καταχώρισή τους έπαυσε να παράγει αποτελέσματα, υπενθυμίζεται ότι, μολονότι η πρώτη περίοδος του άρθρου 17 της οδηγίας 98/71 προβλέπει ότι το σχέδιο ή υπόδειγμα που έχει καταχωριστεί σε ένα ή ως προς ένα κράτος μέλος είναι επίσης δεκτικό προστασίας, βάσει της νομοθεσίας περί πνευματικής ιδιοκτησίας του κράτους αυτού, από την ημερομηνία κατά την οποία δημιουργήθηκε ή αποτυπώθηκε με οποιαδήποτε μορφή, η δεύτερη περίοδος του άρθρου αυτού επιτρέπει στα κράτη μέλη να καθορίζουν την έκταση και τους όρους της προστασίας αυτής, συμπεριλαμβανομένου και του απαιτούμενου βαθμού πρωτοτυπίας.

36 Η δεύτερη περίοδος αυτή δεν μπορεί πάντως να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι παρέχει στα κράτη μέλη την ευχέρεια να αποφασίζουν αν θα παράσχουν την προστασία του δικαιώματος του δημιουργού για ένα σχέδιο ή υπόδειγμα που έχει καταχωριστεί σε ένα ή ως προς ένα κράτος μέλος, αν το σχέδιο ή υπόδειγμα αυτό πληροί τις προϋποθέσεις προστασίας.

37 Συγκεκριμένα, από το γράμμα του άρθρου 17 της εν λόγω οδηγίας, και ειδικότερα από τη χρήση της λέξης «επίσης» στην πρώτη περίοδο του άρθρου αυτού, προκύπτει σαφώς ότι η προστασία του δικαιώματος του δημιουργού πρέπει να παρέχεται για όλα τα σχέδια ή υποδείγματα που έχουν καταχωριστεί στο οικείο κράτος μέλος ή ως προς το κράτος αυτό.

38 Η βούληση του νομοθέτη της Ένωσης σχετικά με την παροχή της προστασίας αυτής προκύπτει επιπλέον από την όγδοη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 98/71, η οποία καθιερώνει την αρχή ότι, ενόσω δεν υφίσταται εναρμόνιση των νομοθεσιών σχετικά με την πνευματική ιδιοκτησία, η ειδική προστασία των σχεδίων και υποδειγμάτων μέσω της καταχώρισης σωρεύεται με την προστασία βάσει της πνευματικής ιδιοκτησίας.

39 Επιπλέον, ούτε η ευχέρεια των κρατών μελών μέλη να καθορίζουν την έκταση και τους όρους της προστασίας βάσει της πνευματικής ιδιοκτησίας μπορεί να αφορά τη διάρκεια της προστασίας αυτής, η οποία έχει εναρμονιστεί εντός της Ένωσης με την οδηγία 93/98.

40 Συγκεκριμένα, το άρθρο 1, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/98 προβλέπει ότι τα δικαιώματα ενός δημιουργού λογοτεχνικού ή καλλιτεχνικού έργου κατά την έννοια του άρθρου 2 της Σύμβασης της Βέρνης για την προστασία των λογοτεχνικών και καλλιτεχνικών έργων προστατεύονται καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής του δημιουργού και επί 70 έτη μετά τον θάνατό του. Το άρθρο 10, παράγραφος 2, της ίδιας οδηγίας προβλέπει ότι η διάρκεια προστασίας αυτή εφαρμόζεται σε όλα τα έργα και αντικείμενα προστασίας που προστατεύονταν βάσει της νομοθεσίας για το δικαίωμα του δημιουργού σε ένα τουλάχιστον κράτος μέλος την 1η Ιουλίου 1995.

41 Επομένως, δυνάμει του άρθρου 17 της οδηγίας 98/71, τα σχέδια ή υποδείγματα που είχαν καταχωριστεί σε ένα ή ως προς ένα κράτος μέλος και

πληρούσαν τους όρους προστασίας βάσει της νομοθεσίας περί πνευματικής ιδιοκτησίας του κράτους αυτού, ειδικότερα τον όρο σχετικά με τον βαθμό πρωτοτυπίας, και για τα οποία δεν είχε λήξει ακόμη η διάρκεια προστασίας που καθορίζεται στο άρθρο 1, της οδηγίας 93/98, σε συνδυασμό με το άρθρο 10, παράγραφος 2, της οδηγίας αυτής, έπρεπε να καλύπτονται από την προστασία του δικαιώματος του δημιουργού στο εν λόγω κράτος μέλος.

42 Επ' αυτού, όπως διαπίστωσε το Δικαστήριο με τις σκέψεις 18 έως 20 της απόφασης της 29ης Ιουνίου 1999, C-60/98, Butterfly Music (Συλλογή 1999, σ. I-3939), προκύπτει σαφώς από το άρθρο 10, παράγραφος 2, της οδηγίας 93/98 ότι η εφαρμογή των διαφόρων χρονικών διαστημάτων προστασίας που προβλέπει η εν λόγω οδηγία μπορεί να έχει ως συνέπεια, εντός των κρατών μελών των οποίων η νομοθεσία πρόβλεπε συντομότερη διάρκεια προστασίας, την εκ νέου προστασία των έργων ή αντικειμένων που είχαν ήδη καταστεί κοινό κτήμα. Το Δικαστήριο έκρινε ότι η συνέπεια αυτή απορρέει από τη ρητή βούληση του νομοθέτη της Ένωσης και ότι η λύση αυτή έγινε δεκτή προκειμένου να επιτευχθεί το ταχύτερο δυνατόν ο στόχος της εναρμόνισης των εθνικών νομοθεσιών που διέπουν τη διάρκεια προστασίας του δικαιώματος του δημιουργού και των συγγενικών δικαιωμάτων, τον οποίο εξαγγέλλει ειδικότερα η δεύτερη αιτιολογική σκέψη της ίδιας αυτής οδηγίας, και να αποφευχθεί το ενδεχόμενο ορισμένα δικαιώματα να έχουν αποσβεσθεί σε ορισμένα κράτη μέλη, αλλά να προστατεύονται συγχρόνως σε άλλα.

43 Πρέπει να γίνει δεκτό ότι ο συλλογισμός αυτός ισχύει επίσης στην περίπτωση αναβίωσης της προστασίας που παρέχει το δικαίωμα του δημιουργού σχεδίων ή υποδειγμάτων που προστατεύονταν προηγουμένως από άλλο δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας. Συγκεκριμένα, αν ληφθούν υπόψη η δεύτερη και η τρίτη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 98/71, η εθνική ρύθμιση για τη μεταφορά της οδηγίας στην εσωτερική έννομη τάξη θα έθιγε την ομοιόμορφη εφαρμογή της οδηγίας αυτής εντός ολόκληρης της Ένωσης και την εύρυθμη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς για τα εμπορεύματα στα οποία έχουν ενσωματωθεί σχέδια ή υποδείγματα, αν απέκλειε την προστασία του δικαιώματος του δημιουργού για τα σχέδια και τα υποδείγματα τα οποία, μολονότι είχαν καταστεί κοινό κτήμα πριν από την ημερομηνία έναρξης της ισχύος της ρύθμισης αυτής, πληρούσαν κατά την ημερομηνία αυτή όλες τις απαιτούμενες προϋποθέσεις για την προστασία αυτή.

44 Κατά συνέπεια, στο πρώτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 17 της οδηγίας 98/71 έχει την έννοια ότι αντιβαίνει στο άρθρο αυτό η νομοθεσία κράτους μέλους που αποκλείει την βάσει της νομοθεσίας περί του δικαιώματος του δημιουργού του κράτους αυτού προστασία των σχεδίων ή υποδειγμάτων που έχουν καταχωριστεί σε ένα ή ως προς ένα κράτος μέλος και κατέστησαν κοινό κτήμα πριν από την ημερομηνία έναρξης της ισχύος της νομοθεσίας αυτής, έστω και αν τα σχέδια ή υποδείγματα αυτά πληρούν όλες τις απαιτούμενες προϋποθέσεις για την προστασία αυτή.

Επί του δεύτερου και του τρίτου ερωτήματος

45 Το αιτούν δικαστήριο, με το δεύτερο και το τρίτο ερώτημα, τα οποία πρέπει να συνεξεταστούν, θέτει κατ' ουσία το ζήτημα αν το άρθρο 17 της οδηγίας 98/71 έχει την έννοια ότι αντιβαίνει στο άρθρο αυτό η νομοθεσία κράτους μέλους που αποκλείει, είτε για μακρά χρονική περίοδο, και συγκεκριμένα για μια δεκαετία, είτε εξ ολοκλήρου, την προστασία του δικαιώματος του δημιουργού για τα σχέδια και τα υποδείγματα τα οποία, μολονότι πληρούν όλες τις απαιτούμενες προϋποθέσεις για

την προστασία αυτή, κατέστησαν κοινό κτήμα πριν από την ημερομηνία έναρξης της ισχύος της νομοθεσίας αυτής, εφόσον το δικαίωμα αυτό προβάλλεται έναντι τρίτων που έχουν ήδη παραγάγει και εμπορευθεί εντός του εν λόγω κράτους προϊόντα που έχουν παραχθεί σύμφωνα με τα σχέδια ή υποδείγματα αυτά.

46 Όσον αφορά την αναβίωση της προστασίας που παρέχει ένα δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας, και συγκεκριμένα το δικαίωμα του δημιουργού, για σχέδια ή υποδείγματα που έχουν καταστεί κοινό κτήμα, η Flos, η Ιταλική Κυβέρνηση και η Επιτροπή υποστηρίζουν με τις γραπτές παρατηρήσεις τους, όπως υποστήριξε και η Semeraro κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, ότι η προστασία αυτή μπορεί να οδηγήσει σε σύγκρουση των έννομων συμφερόντων των κατόχων των δικαιωμάτων του δημιουργού και των δικαιοδόχων τους με τα συμφέροντα των καλόπιστων τρίτων, οι οποίοι κατασκεύασαν ή εμπορεύθηκαν προϊόντα που παρήγαγαν βάσει των σχεδίων ή υποδειγμάτων αυτών στηριζόμενοι στο ότι δεν υπήρχε κανένα δικαίωμα επί των σχεδίων ή υποδειγμάτων αυτών.

47 Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η εθνική ρύθμιση για τη μεταφορά της οδηγίας 98/71, όπως είναι το νομοθετικό διάταγμα 164/2001, με το οποίο προστέθηκε το άρθρο 25 bis στο νομοθετικό διάταγμα 95/2001, και το άρθρο 239 του ΚΒΙ, με το οποίο προβλέφθηκε δεκαετής μεταβατική ρύθμιση που δεν επιτρέπει να αντιταχθεί η προστασία των οικείων σχεδίων ή υποδειγμάτων έναντι μιας κατηγορίας τρίτων, οι οποίοι παρήγαγαν προϊόντα βάσει των σχεδίων ή υποδειγμάτων αυτών πριν από τις 19 Απριλίου 2001, είναι ικανή να δημιουργήσει στους τρίτους αυτούς παραγωγούς των εν λόγω προϊόντων τη δικαιολογημένη εμπιστοσύνη ότι θα μπορούν να συνεχίσουν τη δραστηριότητά τους αυτή.

48 Όσον αφορά όμως την εφαρμογή στα σχέδια ή υποδείγματα της προστασίας που παρέχει το δικαίωμα του δημιουργού, η οδηγία 98/71, αντίθετα από ό,τι συμβαίνει με το άρθρο 10, παράγραφος 3, της οδηγίας 93/98, δεν περιέχει καμία ρητή διάταξη σχετικά με τη διαχρονική εφαρμογή της, ώστε να προστατεύονται τα κεκτημένα δικαιώματα και η δικαιολογημένη εμπιστοσύνη των τρίτων.

49 Επ' αυτού επισημαίνεται ότι το άρθρο 12, παράγραφος 2, της οδηγίας 98/71, το οποίο αφορά τη συνέχιση των ενεργειών εκμετάλλευσης σχεδίων ή υποδειγμάτων από οιονδήποτε τις είχε αρχίσει πριν από την ημερομηνία έναρξης της ισχύος των εθνικών διατάξεων μεταφοράς της οδηγίας αυτής στο εσωτερικό δίκαιο, αφορά, όπως προκύπτει από το γράμμα του άρθρου αυτού, μόνο τα δικαιώματα τα οποία απορρέουν από την καταχώριση του σχεδίου ή υποδείγματος και επομένως δεν έχει εφαρμογή στην προστασία τους από το δικαίωμα του δημιουργού.

50 Η μη ύπαρξη πάντως διάταξης που να αφορά ρητά την προστασία των κεκτημένων δικαιωμάτων τρίτων και της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης τους σε σχέση με την αναβίωση της προστασίας του δικαιώματος του δημιουργού, την οποία προβλέπει το άρθρο 17 της οδηγίας 98/71, δεν αποκλείει την εφαρμογή της αρχής του σεβασμού των κεκτημένων δικαιωμάτων και της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, οι οποίες καταλέγονται μεταξύ των θεμελιωδών αρχών του δικαίου της Ένωσης.

51 Επ' αυτού υπενθυμίζεται ότι, σύμφωνα με την αρχή ότι οι νόμοι που τροποποιούν μια νομοθετική διάταξη εφαρμόζονται, πλην παρεκκλίσεων, στα μελλοντικά αποτελέσματα των καταστάσεων που γεννήθηκαν υπό το κράτος της παλαιάς νομοθεσίας (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 14ης Απριλίου 1970, 68/69,

Brock, Συλλογή τόμος 1969-1971, σ. 293, σκέψη 6, της 10ης Ιουλίου 1986, 270/84, Licata κατά ΟΚΕ, Συλλογή 1986, σ. 2305, σκέψη 31, και Butterfly Music, προπαρατεθείσα, σκέψη 24), οι πράξεις που πραγματοποιήθηκαν πριν από την έναρξη της ισχύος της νέας νομοθεσίας εξακολουθούν να διέπονται από την παλαιά νομοθεσία. Επομένως, η αναβίωση της προστασίας του δικαιώματος του δημιουργού δεν έχει καμία επίπτωση για τις πράξεις εκμετάλλευσης τις οποίες ο τρίτος ολοκλήρωσε πριν από την ημερομηνία κατά την οποία άρχισαν να ισχύουν τέτοια δικαιώματα.

52 Αντίθετα, δυνάμει της εν λόγω αρχής, η εφαρμογή της προστασίας αυτής του δικαιώματος του δημιουργού στα μελλοντικά αποτελέσματα καταστάσεων οι οποίες δεν έχουν παγιωθεί οριστικά σημαίνει ότι η οδηγία έχει επιπτώσεις για τα δικαιώματα του τρίτου να συνεχίσει την εκμετάλλευση ενός αντικειμένου για το οποίο ισχύει εκ νέου η προστασία ενός δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας (βλ., συναφώς, προπαρατεθείσα απόφαση Butterfly Music, σκέψη 24).

53 Υπενθυμίζεται επίσης ότι, κατά πάγια νομολογία, η αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης δεν μπορεί να επεκταθεί τόσο ώστε να παρακωλύει γενικά την εφαρμογή των νέων ρυθμίσεων επί των μελλοντικών συνεπειών καταστάσεων που έχουν δημιουργηθεί υπό την προγενέστερη ρύθμιση (βλ. επ' αυτού, μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 14ης Ιανουαρίου 1987, 278/84, Γερμανία κατά Επιτροπής, Συλλογή 1987, σ. 1, σκέψη 36, της 20ής Σεπτεμβρίου 1988, 203/86, Ισπανία κατά Συμβουλίου, Συλλογή 1988, σ. 4563, σκέψη 19, της 22ας Φεβρουαρίου 1990, C-221/88, Busseni, Συλλογή 1990, σ. I-495, σκέψη 35, και Butterfly Music, προπαρατεθείσα, σκέψη 25).

54 Εν προκειμένω, το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος θέσπισε δύο είδη νομοθετικών μέτρων για την προστασία των κεκτημένων δικαιωμάτων και της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης ορισμένης κατηγορίας τρίτων.

55 Όσον αφορά, πρώτον, το νομοθετικό μέτρο που προβλέπει μια μεταβατική περίοδο για συγκεκριμένη κατηγορία τρίτων, με σκοπό την προστασία των έννομων συμφερόντων τους, από τις αρχές του σεβασμού των κεκτημένων δικαιωμάτων και της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης προκύπτει ότι η σχετική διάταξη δεν αντιβαίνει στο άρθρο 17 της οδηγίας 98/71, εφόσον δεν έχει ως αποτέλεσμα να μεταθέτει χρονικά κατά πολύ την εφαρμογή της νέας ρύθμισης για την προστασία του δικαιώματος του δημιουργού σχεδίων ή υποδειγμάτων και να εμποδίζει έτσι την εφαρμογή της κατά την ημερομηνία που προβλέπει η οδηγία αυτή (βλ., επ' αυτού, απόφαση Butterfly Music, προπαρατεθείσα, σκέψεις 23 και 28).

56 Από την άποψη αυτή, το συμβατό της διάρκειας της μεταβατικής αυτής περιόδου και της κατηγορίας των τρίτων που αφορά το εν λόγω νομοθετικό μέτρο πρέπει να εκτιμηθεί με γνώμονα την αρχή της αναλογικότητας.

57 Το νομοθετικό μέτρο που έχει θεσπίσει το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος πρέπει συγκεκριμένα να είναι πρόσφορο και αναγκαίο για την επίτευξη του σκοπού που επιδιώκεται με την εθνική νομοθεσία, δηλαδή να διασφαλίζει τη διατήρηση της ισορροπίας μεταξύ αφενός των κεκτημένων δικαιωμάτων και της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης των τρίτων που αφορά το εν λόγω μέτρο και αφετέρου των συμφερόντων των κατόχων του δικαιώματος του δημιουργού. Επιπλέον, το μέτρο αυτό δεν πρέπει να βαίνει πέραν αυτού που είναι αναγκαίο για τη διασφάλιση της ισορροπίας αυτής.

58 Επομένως, το εν λόγω μέτρο δεν μπορεί να θεωρηθεί πρόσφορο παρά μόνον αν αφορά μια κατηγορία τρίτων που μπορούν να επικαλεστούν την αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, δηλαδή πρόσωπα που είχαν ήδη πραγματοποιήσει πράξεις εκμετάλλευσης σχεδίων ή υποδειγμάτων που είχαν καταστεί κοινό κτήμα κατά την ημερομηνία έναρξης της νομοθεσίας για τη μεταφορά του άρθρου 17 της οδηγίας 98/71 στο εσωτερικό δίκαιο του οικείου κράτους μέλους.

59 Επιπλέον, το νομοθετικό αυτό μέτρο θα πρέπει να ισχύει μόνο για το χρονικό διάστημα χρήσης των σχεδίων ή υποδειγμάτων αυτών από τους εν λόγω τρίτους το οποίο χρειάζονται απαραίτητως οι τρίτοι αυτοί είτε για να παύσουν σταδιακά τη δραστηριότητα που στηρίζεται στην προγενέστερη χρήση των εν λόγω σχεδίων ή υποδειγμάτων είτε για να διαθέσουν στην αγορά τα αποθέματά τους.

60 Το μέτρο δεν βαίνει πέραν αυτού που είναι αναγκαίο για τη διασφάλιση της ισορροπίας των εμπλεκόμενων δικαιωμάτων, αν δεν μεταθέτει την εφαρμογή της προστασίας του δικαιώματος του δημιουργού σε πολύ μεταγενέστερο χρονικό σημείο.

61 Εν προκειμένω, όσον αφορά τον καθορισμό της κατηγορίας των τρίτων έναντι των οποίων προβλέπεται ότι δεν επιτρέπεται προσωρινά να αντιταχθεί η προστασία του δικαιώματος του δημιουργού, οι διατάξεις του νομοθετικού διατάγματος 95/2001 και του άρθρου 239 του ΚΒΙ μπορούν να θεωρηθούν πρόσφορες, καθόσον αφορούν μόνο τα πρόσωπα που απέκτησαν τα δικαιώματά τους πριν από την έναρξη της ισχύος των εθνικών διατάξεων μεταφοράς της οδηγίας 98/71 στο εσωτερικό δίκαιο.

62 Αντίθετα, το γεγονός ότι η προστασία αυτή δεν επιτρέπεται να αντιταχθεί επί μία δεκαετή μεταβατική περίοδο δεν δικαιολογείται από την ανάγκη διασφάλισης των οικονομικών συμφερόντων των καλόπιστων τρίτων, δεδομένου ότι ο καθορισμός συντομότερου χρονικού διαστήματος θα παρείχε επίσης τη δυνατότητα σταδιακής παύσης της δραστηριότητας εντός των ορίων της προγενέστερης χρήσης και, κατά μείζονα λόγο, τη διάθεση των αποθεμάτων στην αγορά.

63 Επιπλέον, η δεκαετής αναστολή της προστασίας του δικαιώματος του δημιουργού βαίνει πέραν του αναγκαίου μέτρου, διότι, αν αφαιρεθούν δέκα έτη από τη χρονική περίοδο προστασίας ενός έργου, η οποία ανέρχεται καταρχήν σε 70 έτη από τον θάνατο του δημιουργού, η εφαρμογή της προστασίας του δικαιώματος του δημιουργού μετατίθεται σε πολύ μεταγενέστερο χρονικό σημείο.

64 Όσον αφορά, δεύτερον, το άρθρο 4, παράγραφος 4, του νομοθετικού διατάγματος 10, της 15ης Φεβρουαρίου 2007, που κατήργησε την αναστολή της προστασίας και πρόβλεψε ότι η προστασία του δικαιώματος του δημιουργού δεν ισχύει ούτως ή άλλως για τα προϊόντα που παράγονται σύμφωνα με βιομηχανικά σχέδια ή υποδείγματα που κατέστησαν κοινό κτήμα πριν από τις 19 Απριλίου 2001, από τις προηγούμενες σκέψεις προκύπτει ότι το μέτρο αυτό καθιστά κενό περιεχομένου το άρθρο 17 της οδηγίας 98/71, διότι έχει ως συνέπεια να εμποδίζει γενικά την εφαρμογή της νέας προστασίας, δηλαδή της προστασίας του δικαιώματος του δημιουργού. Το μέτρο αυτό δεν αποσκοπεί ούτε στον περιορισμό της κατηγορίας των τρίτων που μπορούν να επικαλεστούν την αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης. Αντίθετα, επεκτείνει τη μη δυνατότητα προβολής του δικαιώματος του δημιουργού, αφού, σύμφωνα με τη διάταξη αυτή, ο τρίτος δεν χρειάζεται να έχει αρχίσει την εκμετάλλευση των εν λόγω σχεδίων ή υποδειγμάτων πριν από τις 19 Απριλίου 2001.

65 Κατόπιν όλων των παραπάνω σκέψεων, στο δεύτερο και στο τρίτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 17 της οδηγίας 98/71 έχει την έννοια ότι αντιβαίνει στο άρθρο αυτό η νομοθεσία κράτους μέλους που αποκλείει, είτε για μια μακρά δεκαετή χρονική περίοδο είτε εξ ολοκλήρου, την προστασία του δικαιώματος του δημιουργού για τα σχέδια και τα υποδείγματα τα οποία, μολονότι πληρούν όλες τις απαιτούμενες προϋποθέσεις για την προστασία αυτή, κατέστησαν κοινό κτήμα πριν από την ημερομηνία έναρξης της ισχύος της νομοθεσίας αυτής, εφόσον το δικαίωμα αυτό προβάλλεται έναντι οποιουδήποτε τρίτου που έχει παραγάγει ή εμπορευθεί εντός του εν λόγω κράτους προϊόντα που έχουν παραχθεί σύμφωνα με τα σχέδια ή υποδείγματα αυτά, και μάλιστα ανεξάρτητα από την ημερομηνία πραγματοποίησης των πράξεων αυτών.

Επί των δικαστικών εξόδων

66 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι κατέθεσαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (δεύτερο τμήμα) αποφαινεται:

- 1) Το άρθρο 17 της οδηγίας 98/71/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Οκτωβρίου 1998, για τη νομική προστασία σχεδίων και υποδειγμάτων, έχει την έννοια ότι αντιβαίνει στο άρθρο αυτό η νομοθεσία κράτους μέλους που αποκλείει την βάσει της νομοθεσίας περί του δικαιώματος του δημιουργού του κράτους αυτού προστασία των σχεδίων ή υποδειγμάτων που έχουν καταχωριστεί σε ένα ή ως προς ένα κράτος μέλος και κατέστησαν κοινό κτήμα πριν από την ημερομηνία έναρξης της ισχύος της νομοθεσίας αυτής, έστω και αν τα σχέδια ή υποδείγματα αυτά πληρούν όλες τις απαιτούμενες προϋποθέσεις για την προστασία
- 2) Το άρθρο 17 της οδηγίας 98/71 έχει την έννοια ότι αντιβαίνει στο άρθρο αυτό η νομοθεσία κράτους μέλους που αποκλείει, είτε για μια μακρά δεκαετή χρονική περίοδο είτε εξ ολοκλήρου, την προστασία του δικαιώματος του δημιουργού για τα σχέδια και τα υποδείγματα τα οποία, μολονότι πληρούν όλες τις απαιτούμενες προϋποθέσεις για την προστασία αυτή, κατέστησαν κοινό κτήμα πριν από την ημερομηνία έναρξης της ισχύος της νομοθεσίας αυτής, εφόσον το δικαίωμα αυτό προβάλλεται έναντι οποιουδήποτε τρίτου που έχει παραγάγει ή εμπορευθεί εντός του εν λόγω κράτους προϊόντα που έχουν παραχθεί σύμφωνα με τα σχέδια ή υποδείγματα αυτά, και μάλιστα ανεξάρτητα από την ημερομηνία πραγματοποίησης των πράξεων αυτών.

(υπογραφές)